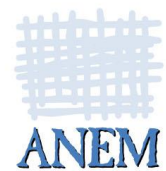

PRAVNI MONITORING MEDIJSKE SCENE U SRBIJI

Izveštaj za Decembar 2009

SADRŽAJ:

I	SLOBODA IZRAŽAVANJA	3
II	MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA	6
III	MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA	9
IV	MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA.....	13
	REGULATORNA TELA.....	13
	DRŽAVNI ORGANI	15
	KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE	18
V	PROCES DIGITALIZACIJE.....	18
VI	PROCES PRIVATIZACIJE.....	19
VII	ZAKLJUČAK.....	20

I SLOBODA IZRAŽAVANJA

U periodu na koji se ovaj monitoring Izveštaj odnosi, najozbiljnije zabeležene slučajeve povrede slobode izražavanja, predstavljaju napadi kojima su bili izloženi autorka emisije „Insajder“ Televizije B92, Brankica Stanković, i čitava ova medijska kuća, povodom emitovanja serijala istraživačkih emisija o vođama ekstremnih navijačkih grupa.

1. Pretnje i pritisci

1.1 Televizija B92, 3. decembra 2009. godine, emitovala je prvu epizodu u novom serijalu „Insajdera“ pod naslovom „(Ne)moć države“, u kojoj se istražuje kako su pojedine vođe navijačkih grupa beogradskih fudbalskih klubova Partizan, Crvena zvezda i Rad, više puta bile hapšene zbog sumnje da su izvršili teška krivična dela i zašto su ti postupci retko dobijali sudski epilog. Odmah nakon emitovanja, na Internetu su autorima emisije upućene pretnje, od kojih su neke bile i pretnje smrću. Nakon pretnji, autorki „Insajdera“ Brankici Stanković policija je dodelila obezbeđenje.

1.2 Novinarki TV B92 Roksandi Đorđević, koja je u vestima ove televizije pročitala informaciju o pretnjama autorima „Insajdera“, u noći između 5 i 6. decembra, na ulaznim vratima zgrade u kojoj sa porodicom živi, ispisane su uvredljive poruke i pretnja kojom se od nje zahteva da se iseli.

1.3 Popularna glumica, Bojana Maljević, objavila je na svom blogu da su je dva mladića 8. decembra popodne napala u ulici u kojoj živi u Beogradu, uz psovke, uvrede i pitanja da li je „Brankicina drugarica“. Glumica je napadnuta samo zbog kišobrana sa znakom B92 koji je nosila.

1.4 Predsednik KK Partizan Predrag Danilović je ponašanje navijača, koji su nastavili sa uvredama na račun B92 i njene novinarke tokom i nakon utakmice održane 10. decembra u hali „Pionir“, opravdao euforijom zbog velike pobeđe košarkaša. U izjavi za B92 Danilović je rekao da je, prema njegovom mišljenju, „pretenciozno“ tražiti nešto ružno u atmosferi za vreme utakmice sa Efesom i da smatra da nema potrebe za zvaničnim stavom. „Svi smo bili vređani u raznim situacijama“, rekao je Danilović. „Ne znam da li je ta gospođica to (što joj navijači pevaju) ili ne, ja to ne znam“. Navijači su, inače, novinarku u pesmi zvali „kurvetinom“, a B92 „televizijom koja radi za policiju“.

1.5 Navijači Partizana su 16. decembra pre početka i tokom utakmice Partizana u Ligi Evrope, pevali Brankici Stanković da će proći kao ubijeni novinar Slavko Ćuruvija. Sve to je praćeno šutiranjem, udaranjem u glavu i probadanjem plastične lutke, koja je predstavljala Brankicu Stanković. Performans je, kako su objavili mediji, bio izveden u „koreografiji“ navijačke grupe „Alkatraz“, čiju je zabranu ranije tražio republički tužilac.

1.6 Odbrana Uroša Mišića, navijača Crvene zvezde optuženog za pokušaj ubistva policajca na fudbalskoj utakmici Crvene zvezde održanoj 2. decembra 2007. godine, zatražila je od suda, tokom ponovljenog suđenja, da se zaustavi emitovanje "Insajdera" na Televiziji B92 zbog komentarisanja sudskog postupka i iznošenja tvrdnji koje nisu dokazane na sudu. Odbrana Mišića tvrdi da se na ovoj Televiziji preudicira da je njihov klijent policajcu gurao baklju u usta, iako to nije dokazano na sudu. Mišić je zbog pokušaja ubistva ranije osuđen na 10 godina zatvora, ali je Vrhovni sud Srbije tu presudu ukinuo i vratio predmet na ponovno suđenje.

1.7 Trener košarkaškog kluba Partizan, u izjavi nakon utakmice regionalne lige 26. decembra, osudio je B92 da vodi hajku protiv sporta, sa mogućim motivom da se ukinu sponzorski ugovori i da se novac od sponzora koji su ulagali u sport da medijskim kućama.

Zakon o javnom informisanju, u članu 2, predviđa da niko ne sme, ni na posredan način, da ograničava slobodu javnog informisanja, bilo kojim načinom podesnim da ograniči slobodan protok ideja, informacija i mišljenja. Istim članom Zakona, predviđeno je i da niko ne sme da vrši bilo kakav fizički ili drugi pritisak na javno glasilo i njegovo osoblje, kao ni uticaj podesan da ih omete u obavljanju posla.

Pretnje upućene novinarki, na Internetu ili sa tribina sportskih objakata, predstavljaju i krivično delo i to, konkretno, ugrožavanje sigurnosti iz člana 138. stav 3. Krivičnog zakonika. Po Krivičnom zakoniku, ugrožavanje sigurnosti postoji u slučaju pretnje da će se napasti na život ili telo lica ili njemu bliske osobe. Poslednjim izmenama ovog zakona koje su objavljene u septembru 2009. godine, pooštrene su sankcije za slučaj u kome je pretnjama, u vezi sa svojim profesionalnim aktivnostima, izloženo lice koje obavlja poslove od javnog značaja u oblasti informisanja. Za takav slučaj ugrožavanja sigurnosti, zaprećena je kazna zatvora od jedne do osam godina.

Ono što se može izvući kao pozitivno u odnosu na konkretne napade, jeste što je policija ugroženoj novinarki bez odlaganja dodelila obezbeđenje. Takođe, napade su osudili predsednik Srbije Boris Tadić, koji je izjavio da "država neće tolerisati nasilje huligana i kriminalaca koji prete novinarima koji rade svoj posao", ministar unutrašnjih poslova, ministarka pravde i drugi najviši zvaničnici. Beogradska policija, kako je saopšteno 8. decembra, u saradnji sa kolegama iz Novog Sada, Pančeva, Sremske Mitrovice i Kraljeva, privela je zbog pretnji autorima „Insajdera“ sedam mladića, od kojih su tri maloletna. Postupci protiv njih pokrenuti su upravo za krivično delo ugrožavanje sigurnosti. Više lica uhapšeno je i zbog pretnji smrću upućenih sa tribina stadiona Partizana 16. decembra.

Međutim, iako su mediji pisali da su pretnje bile orkestrirane od strane navijačke grupe „Alkatraz“, vođe ove navijačke grupe nisu među uhapšenima. Kamere su zabeležile da je jedan od vođa navijačke grupe „Alkatraz“, Nikola Dedović Džoni, dok se Brankici Stanković

pevalo da će proći kao Čuruvija, i dok je izvođen performans sa šutiranjem, udaranjem u glavu i probadanjem plastične lutke, sedeo u svečanoj loži stadiona Partizana. Miloš Radisavljević Kimi, takođe jedan od vođa „Alkatraz”, bio je na tribini, a mediji su preneli da je na kraju i lično probušio plastičnu lutku uz gromoglasno skandiranje navijača. Ni Dedović, ni Radisavljević nisu među uhapšenima.

Takođe, zabrinjava što sami klubovi nisu smogli hrabrosti da se distanciraju od ekstremnih navijačkih grupa i njihovih vođa. Uz načelnu osudu uvreda sa tribina, potenciranje stava da javne ličnosti, pa samim tim i novinari, moraju da pokažu veći stepen tolerancije prema uvredama, uprave klubova po pravilu su prećutkivale da je uopšte došlo do pretnji smrću. Štaviše, čelni ljudi klubova pridružili su se jednim delom napadima na B92, optuživši ovu medijsku kuću da vodi hajku protiv sporta i da čak vrši pritisak na sponzore kako bi novac koji su ulagali u sport, sada uložili u medijske kuće. Ono što posebno zabrinjava je da se jedan deo medijske scene oglušio o pozive medijskih udruženja na solidarnost sa autorima „Insajdera“ i svesrdno podržao tezu da emisija koja se bavila konkretnim vođama navijačkih grupa i konkretnim krivičnim delima za koja su osumnjičeni, zapravo predstavlja hajku protiv sporta.

2. Sudski postupci

2.1 Presudom Okružnog suda u Valjevu, o kojoj je dnevni list Blic izvestio 18. decembra, donetom po tužbi novinara valjevske revije „Kolubara“ i dopisnika agencije Beta Branka Vićentijevića za naknadu nematerijalne štete povredom časti i ugleda, podnetom protiv penzionisanog profesora fizike Valjevske gimnazije Milana Srećkovića, Srećković je obavezan da novinaru isplati 100.000 dinara. Povod za tužbu bio je tekst objavljen u lokalnom nedeljniku u kome je profesor fizike diskvalifikovao novinara iznošenjem netačnih navoda o njegovom formalnom obrazovanju (odnosno nedostatku istog).

2.2 Vanraspravno veće Okružnog suda u Beogradu odlučilo je krajem meseca da osnivaču „Kurira“ i „Glasa javnosti“ Radoslavu Rodiću produži pritvor za još mesec dana. Veće je ovako odlučilo zbog opasnosti da bi Rodić mogao da utiče na svedoke koji još nisu saslušani u istrazi. Rodić je uhapšen 27. oktobra, a tužilaštvo je nedavno predložilo da u istrazi budu saslušana još dva svedoka. Tokom dva meseca koliko je već u pritvoru, Rodić je operisan, a mediji čiji je osnivač, iz dana u dan iznosili su informacije o tome da je zbog lošeg zdravstvenog stanja njegov život u pritvoru ugrožen.

Istraga protiv Rodića, u konkretnom slučaju, vodi se zbog poslovanja firme u kojoj je bio predsednik Upravnog odbora, a ne zbog izveštavanja listova koje je osnovao. Tužilaštvo naime sumnja da je Rodić zloupotrebio službeni položaj tako što je neovlašćenim raspolaganjem imovinom firme onemogućio Komercijalnu banku iz Beograda da naplati

ranije dati kredit. Po Zakoniku o krivičnom postupku, postojanje okolnosti koje ukazuju da će lice uništiti, sakriti, izmeniti ili falsifikovati dokaze ili tragove krivičnog dela ili osobitih okolnosti koji ukazuju da će ometati postupak uticanjem na svedoke, veštake, saučesnike ili prikrivače, jeste osnov za određivanje pritvora. Zakonom je takođe predviđeno da se odlukom vanraspravnog veća, nakon inicijalnih mesec dana u kom trajanju može biti određen rešenjem istražnog sudije, može produžiti najviše za dva meseca. Zdravstvena zaštita pritvorenih lica bliže je regulisana Pravilnikom o kućnom redu za primenu mere pritvora ("Službeni glasnik RS", br. 35/99). Ne postoje informacije da je Rodiću uskraćeno neko od prava koje ima po Zakonu i ovom Pravilniku.

II MONITORING IMPLEMENTACIJE POSTOJEĆIH ZAKONA

1. Zakon o javnom informisanju

1.1 Implementacija Zakona o javnom informisanju, obrađena je, jednim delom kroz odeljak o slobodi izražavanja.

1.2 Medijska organizacija jugoistočne Evrope (SEEMO) i Međunarodni institut za medije (IPI) u zajedničkom saopštenju izdatom posle posete delegacija ovih organizacija Srbiji, organizovane uz saradnju OEBS-a, izrazili su zabrinutost zbog izmena Zakona o informisanju Srbije i ocenili da one mogu dovesti do jačanja autocenzure i zatvaranja nekih medija. U saopštenju, vlasti Srbije pozivaju se da što pre pokrenu diskusiju o uticaju ovog „kontroverznog zakona na sposobnost medija da ispune svoju ulogu u demokratskom društvu" i da usvoje strategiju za razvoj medija u zemlji. Zamenica direktora IPI-a, Alison Betel Makenzi, rekla je da vlada ne treba da nameće zakone koji sprečavaju medije da rade svoj posao, kao i da se IPI zalaže za samoregulaciju medija. Makenzi je pozvala vladu da sastavi prihvatljivije amandmane na sadašnji Zakon o informisanju, koji bi uključili glas medija i organizacija za zaštitu slobode medija.

2. Zakon o radiodifuziji

Savet Republičke radiodifuzne agencije odobrio je zahtev Televizije Foks, koja ima dozvolu za emitovanje programa sa nacionalnim pokrivanjem, za promenu vlasničke strukture, pa će, kako je objasnio zamenik predsednika Saveta Goran Karadžić ubuduće tom medijskom kućom, upravljati grčka TV Antena kao vlasnik 49 odsto kapitala i to ne direktno, već preko firme čiji je osnivač, a 51 procenata vlasništva preuzeće jedna beogradska

kompanija. Komentarišući navode nekih medija da je vlasnik Antene Minos Kirjaku kupio Foks za jedan dolar i obavezao se da preuzme dug koji se procenjuje na 5,6 miliona evra, Karadžić naglašava kako se RRA postarao da promenom imovinske strukture ne dođe do nedozvoljene medijske koncentracije i da transparentnost kapitala bude proverljiva, te da udeo u kapitalu Foksa ne dobije neka ofšor kompanija, kojoj se ne zna vlasnik.

Po stanju u Registru privrednih subjekata Agencije za privredne registre, u vlasničkoj strukturi Televizije Fox d.o.o. sada učestvuju kompanija Warraner Limited sa Kipra sa 49% udela i Nova Broadcasting d.o.o. iz Beograda sa 51% udela. Jedini osnivač Nova Broadcasting d.o.o. je Antenna Stream T.V. Limited, takođe sa Kipra. Zakonom o radiodifuziji predviđeno je da je radi kontrole strukture i porekla kapitala imaoca dozvole, imalac dozvole dužan da za svaku promenu vlasničke strukture pribavi prethodnu saglasnost Agencije. Zakon izričito predviđa da će Agencija, ako utvrdi da će se planiranim promenama vlasničke strukture ostvariti nedozvoljena medijska koncentracija, preporučiti emiteru da upodobi promene na način kojim bi se izbegla nedozvoljena medijska koncentracija, te da će, ako emiter ne postupi u skladu sa preporukom, i ako nastupi neki od slučajeva nedozvoljene medijske koncentracije, biti primenjene odredbe zakona o prestanku važenja dozvole. Zakon o radiodifuziji kaže da se dozvola za emitovanje programa, kao i dozvola za radio stanicu ne može ustupati, iznajmljivati ili na drugi način preneti ili otuđiti. Ustupanje dozvole prodajom vlasništva nad pravim licem koje je dozvolu dobilo na javnom konkursu, nije izričito predviđeno kao otuđenje dozvole. Međutim, po Zakonu, postupak izdavanja dozvole je javan i dozvolu za emitovanje pod jednakim uslovima može da dobije svako pravno i fizičko lice koje ispunji uslove propisane zakonom i propisima donetim na osnovu njega. Prodajom vlasništva nad pravim licem koje je dozvolu dobilo na javnom konkursu, dozvola se prenosi u postupku koji nije javan i u kome nisu mogli da učestvuju svi zainteresovani, te u kome država, odnosno regulatorno telo nije cenilo ispunjenost uslova u odnosu na nove vlasnike pravnog lica imaoca dozvole. Naime, na javnom konkursu 2006. godine, na kome je Televizija Fox dobila nacionalnu licencu, između ostalog, cenila se i projekcija planiranih godišnjih prihoda i rashoda (sa njihovom specifikacijom) i podaci o finansijskom potencijalu podnosioca prijave, ali i druge obaveze koje su se podnosioci prijave na javnom konkursu obavezali da preuzmu (kao što su programske ili kadrovske). Televizija Fox je dozvolu dobila zbog projekcije ulaganja koju je dala, kao i zbog finansijskog potencijala koji je News Corp. kao učesnik u njenoj vlasničkoj strukturi mogao da garantuje. Podsetimo, televizija u čijem vlasništvu je tada učestvovao News Corp, dozvolu je dobila na uštrb konkurenta u čijoj vlasničkoj strukturi su učestvovali drugi medijski giganti, kao što je RTL ili CME. Činjenica je, međutim, da slučaj prodaje Televizije Fox nije i prvi slučaj celovite promene vlasničke strukture emitera, pa čak ni emitera sa nacionalnom dozvolom u Republici Srbiji. Takođe, problematičan je i način na koji RRA tumači odredbu člana 41. stav 3. Zakona o radiodifuziji.

Naime, u skladu sa navedenom odredbom, strano fizičko ili pravno lice može učestvovati u osnivačkom kapitalu imaoca dozvole za emitovanje programa najviše do 49% ukupnog kapitala. Smisao ove odredbe je bio da favorizuje domaću medijsku industriju i domaće proizvođače sadržaja, ali se ona u praksi, bez adekvatnog odgovora RRA, često izigrava. U slučaju nove vlasničke strukture Televizije Fox, strano pravno lice, konkretno grčka ANTENA, po svemu sudeći u osnivačkom kapitalu učestvuje sa 100% kapitala, od čega sa 49% direktno preko takođe stranog pravnog lica kompanije Warraner Limited sa Kipra, a sa 51% posredno preko Nova Broadcasting d.o.o. iz Beograda čiji je isključivi vlasnik Antenna Stream T.V. Limited, takođe sa Kipra.

3. Krivični zakonik

Zahtev odbrane Uroša Mišića, navijača Crvene zvezde optuženog za pokušaj ubistva policajca na fudbalskoj utakmici Crvene zvezde održanoj 2. decembra 2007. godine, da tužilaštvo pokrene krivični postupak protiv odgovornih u Televiziji B92 za kršenje odredbe 336a Krivičnog zakonika Srbije, a povodom serijala Insajder o vođama ekstremnih navijačkih grupa, aktuelizovao je pitanje primene nedavno izmenjenih odredaba Krivičnog zakonika. Naime, članom 336a Krivičnog zakonika predviđeno je da će se zatvorom do šest meseci i novčanom kaznom kazniti lice koje za vreme trajanja postupka pred sudom, a pre donošenja pravosnažne sudske odluke, u nameri da povredi pretpostavku nevinosti ili nezavisnosti suda, daje javne izjave u sredstvima javnog informisanja. Na okruglom stolu u organizaciji Udruženja novinara Srbije na temu „Smeju li novinari da komentarišu suđenja posle najnovijih izmena Krivičnog zakonika?“, zaštitnik građana Saša Janković ocenio je da je ova odredba Krivičnog zakonika opasna i da bi zakonodavac trebalo da razmotri i doradi taj zakonski propis. “Ako bi se ta odredba primenjivala, to bi značilo da bi Srbija ćutala o svemu što je u pravosuđu aktuelno”, rekao je Janković. “Novinari ne treba da brinu”, rekao je državni sekretar u Ministarstvu pravde Slobodan Homen. “Sud bi, po članu 336a, morao da dokaže nameru novinara da se okrivljeni ošteti, sud uvredi ili omalovaži i slično, ali mislim da to nije jednostavno”, objasnio je Homen i dodao da će Ministarstvo pravde zatražiti od Tužilaštva pojašnjenje na koji način bi trebalo da se primenjuje član Krivičnog zakonika Srbije o zabrani komentarisanja sudskih postupaka.

Valja podsetiti da se, u skladu sa članom 10. stav 2. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, sloboda izražavanja može zakonom ograničiti, u meri u kojoj je to neophodno u demokratskom društvu, između ostalog i iz razloga očuvanja autoriteta i nepristrasnosti sudstva. Ustavom Republike Srbije, u članu 18. izričito je predviđeno da se ljudska i manjinska prava zajemčena Ustavom, opšteprihvaćenim pravilima

međunarodnog prava, potvrđenim međunarodnim ugovorima i zakonima, neposredno primenjuju. Odredbe o ljudskim i manjinskim pravima tumače se u korist unapređenja vrednosti demokratskog društva, saglasno važećim međunarodnim standardima ljudskih i manjinskih prava, kao i praksi međunarodnih institucija koje nadziru njihovo sprovođenje. Međutim, u praksi je često dolazilo do odstupanja. Upravo iz tog razloga način na koji će tužilaštva i sudovi tumačiti i primenjivati član 336a Krivičnog zakonika Srbije, s razlogom izaziva zabrinutost.

III MONITORING PROCESA USVAJANJA NOVIH ZAKONA

Narodna skupština Republike Srbije usvojila je tokom decembra veliki broj zakona, od kojih su pojedini od posebnog značaja za medijski sektor.

1. Zakon o autorskom i srodnim pravima ("Službeni glasnik RS", br. 104/2009)

Novi Zakon o autorskom i srodnim pravima, najvažniju izmenu u odnosu na medijski sektor donosi u delu koji se odnosi na formiranja tarifa organizacija za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava. Raniji Zakon, iz 2004. godine, dao je slobodu organizacijama za kolektivno ostvarivanje autorskog i srodnih prava da potpuno samostalno određuju tarife naknada za iskorišćavanje autorskog i srodnih prava. Ovo je dovelo do nezadovoljstva korisnika, među njima posebno i elektronskih medija, koji su tvrdili da su tarife krajnje neprimerene, odnosno da naknada koju organizacije za kolektivno ostvarivanje prava od njih potražuju nije srazmerna značaju koji za prihode korisnika ima iskorišćavanje predmeta zaštite. Shodno rešenju usvojenom u novom Zakonu, tarife će biti rezultat pregovora između organizacije i reprezentativnog udruženja korisnika, i imaće formu pisanog sporazuma. Ustanove javnog radiodifuznog servisa novim Zakonom dobile su status individualnog korisnika, koji samostalno pregovara sa kolektivnim organizacijama i posebnim sporazumom sa njima određuje posebne i samo na javni servis primenljive tarife.

Ukoliko dogovor o tarifi izostane, predlog tarife određuje upravni odbor kolektivne organizacije i dostavlja ga Komisiji za autorsko i srodna prava na mišljenje. Komisija ima predsednika i četiri člana koje, na predlog direktora Zavoda za intelektualnu svojinu, imenuje Vlada iz reda stručnjaka sa iskustvom i poznavanjem problematike autorskog i srodnih prava. Pravo da predlažu kandidate za članove Komisije imaju kolektivne organizacije i

reprezentativna udruženja korisnika, dok predsednika predlaže Zavod za intelektualnu svojinu.

Komisija daje mišljenje o predlogu tarife koji odredi upravni odbor kolektivne organizacije. Mišljenje je, zapravo, ocena o tome da li predlog tarife obuhvata prava za koja konkretna organizacija ima dozvolu Zavoda za intelektualnu svojinu i da li je naknada određena u skladu sa pravilima za njeno određivanje propisanim zakonom. U slučaju negativnog mišljenja, organizacija je dužna da ponovi pregovore sa reprezentativnim udruženjem korisnika, ili da dostavi novi predlog tarife Komisiji na mišljenje. U slučaju ponovljenog negativnog mišljenja, Komisija neposredno donosi tarifu.

Novina koja je izazvala najveće polemike u javnosti jeste način na koji Zakon reguliše utvrđivanje tarife i naplatu naknade za ostvarivanje srodnih prava interpretatora i proizvođača izdatih fonograma (snimaka na nosačima zvuka). Zakon, naime, predviđa da se obe ove naknade, od interesa za elektronske medije zato što se naplaćuju i za emitovanje, ostvaruju isključivo kolektivno. Zakon predviđa da se tarifa za obe vrste naknada određuje jedinstveno, sporazumom zaključenim između organizacije proizvođača fonograma i organizacije interpretatora, s jedne strane i reprezentativnog udruženja korisnika, s druge strane. Ukoliko se sporazum ne postigne u roku od 60 dana od iniciranja pregovora, predlog jedinstvene tarife određuju UO navedenih kolektivnih organizacija na osnovu pismenog sporazuma. Ukoliko u roku od 90 dana od iniciranja pregovora, ove organizacije ne podnesu svoj predlog jedinstvene tarife Komisiji na mišljenje, tu tarifu određuje Komisija. Zakon dalje predviđa da se naknade naplaćuju od korisnika jedinstveno, a da naplatu vrši organizacija, određena ugovorom zaključenim između organizacije interpretatora i organizacije proizvođača fonograma. U slučaju da u roku od šest meseci od stupanja na snagu Zakona, takav ugovor ne bude zaključen, organizaciju koja će vršiti naplatu određuje Vlada, na predlog ministra nadležnog za nauku i tehnološki razvoj. Organizacija koja po odluci Vlade vrši naplatu, ovlašćena je da zadrži najviše 10% njene vrednosti na ime pokrivanja troškova naplate, te obavezna da polovinu preostalog ubranog iznosa, najmanje na kvartalnom nivou, preda drugoj organizaciji.

Ovo rešenje usvojeno je i pored žestokih kritika organizacije proizvođača fonograma (OFPS). Da podsetimo, starim zakonom iz 2004. godine, kolektivna zaštita nije bila predviđena kao obavezna. Takođe, bilo je predviđeno da je kao jedinstvenu naknadu ubira proizvođač izdatog fonograma, te da, ako ugovorom između njega i interpretatora nije bilo drugačije određeno, polovinu ubrane naknade preda interpretatoru čija se interpretacija nalazi na fonogramu. U praksi, interpretatori su po pravilu zaključivali ugovore sa proizvođačima fonograma, kojima su na njih prenosili pravo na svoj deo naknade.

Ono što ostaje da se vidi je da li će i kako nova rešenja zaživeti u praksi.

2. Zakon o tajnosti podataka ("Službeni glasnik RS", br. 104/2009)

Zakonom o tajnosti podataka koji je Skupština usvojila 11. decembra, a koji se primenjuje od 1. januara 2010. godine, uređuje se jedinstven sistem određivanja i zaštite tajnih podataka koji su od interesa za nacionalnu i javnu bezbednost, odbranu, unutrašnje i spoljne poslove Republike Srbije, zaštita stranih tajnih podataka, ali i pitanja pristupa tajnim podacima i prestanak njihove tajnosti.

Poverenik za informacije od javnog značaja i zaštitu podataka o ličnosti, Rodoljub Šabić, u autorskom tekstu objavljenom u dnevnom listu Blic, istako je dva pozitivna aspekta usvajanja ovog Zakona. Prvi, što je Srbija dobila zakon kojim se klasifikacija tajnih podataka uređuje na jedinstven način, umesto dosadašnjeg konglomerata od više stotina, mahom prevaziđenih i anahronih propisa koji su ovu materiju uređivali. Jedinstven sistem od značaja je i za novinare i medije, posebno one koji se bave istraživačkim novinarstvom i koji u svom radu dolaze do dokumenata koji su označeni kao tajni, budući da nužno podrazumeva veću pravnu sigurnost u pogledu dopuštenosti objavljivanja klasifikovanih podataka i dokumenata. Druga dobra stvar, po Šabiću je, to što je usvojena verzija zakona znatno bolja od prvobitno predložene, što su amandmanima zaštitnika građana i same Vlade otklonjeni neki nedostaci zbog kojih predložena verzija baš nikako nije mogla dobiti prolaznu ocenu.

Zakonom je predviđeno da podaci i dokumenta označeni stepenom tajnosti na osnovu starih propisa, zadržavaju vrstu i stepen tajnosti označene po ranijim propisima, a rukovodioci organa o čijim podacima i dokumentima je reč, preispitaće oznake tajnosti takvih podataka i dokumenata najkasnije do kraja 2011. godine, u skladu sa odredbama novog zakona. Zakon, međutim, ne predviđa sankcije za propuštanje ovih rokova, niti automatski prestanak tajnosti po isteku roka.

3. Zakon o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja ("Službeni glasnik RS", br. 120/2004, 54/2007, 104/2009)

Zakon o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja usvojen je 11. decembra u Skupštini Srbije. Izmene se, pre svega, odnose na zaštitu insajdera, kao i propisivanje jednog broja novih prekršaja.

Izmenama je predviđeno da zaposleni u organu vlasti koji omogući pristup informaciji od javnog značaja koja ukazuje na postojanje korupcije, prekoračenje ovlašćenja, neracionalno raspolaganje javnim sredstvima i nezakoniti akt ili postupanje organa vlasti, ne može zbog toga biti pozvan na odgovornost, niti trpeti štetne posledice. Zakon postavlja i dodatne uslove, od kojih je jedan da se u konkretnom slučaju radi i o informaciji za koju se ne

može ograničiti pristup na osnovu zakona. Pravo na pristup, inače, može se ograničiti iz razloga zaštite života, zdravlja, sigurnosti, pravosuđa, odbrane zemlje, nacionalne i javne bezbednosti, ekonomske dobrobiti zemlje, narušavanja državne, službene, poslovne ili druge tajne, zbog čijeg bi odavanja mogle nastupiti teške posledice po zakonom zaštićene interese koji pretežu nad interesom za pristup informaciji. Ovo pravo može se, u određenim slučajevima, ograničiti i iz razloga zaštite privatnosti i drugih prava ličnosti. Pored ovoga, dodatni uslov zaštite je i da je zaposleni imao razloga da veruje u tačnost informacije, da nije tražio niti primio neku korist u vezi sa omogućavanjem pristupa informaciji, kao i da je pre nego što je omogućio pristup informaciji, obavestio o nepravilnostima nadležno lice u organu vlasti, koje nije preduzelo mere za rešavanje nepravilnosti.

4. Zakon o stečaju ("Službeni glasnik RS", br. 104/2009)

Trajnija nesposobnost plaćanja, jedan od stečajnih razloga i po novom Zakonu, postoji ako dužnik ne može da odgovori svojim novčanim obavezama u roku od 45 dana od dana dospelosti, kao i ako potpuno obustavi sva plaćanja u neprekidnom trajanju od 30 dana. U situaciji u kojoj se mediji u Srbiji nalaze danas, novi Zakon o stečaju, može biti od značaja za veliki broj medijskih kuća koje imaju ozbiljne i dugotrajne probleme sa likvidnošću. Jedan od ciljeva Zakona upravo je da poverioce motiviše da koriste stečaj. Naime, podaci pokazuju da se u Srbiji stečajni postupci pokreću suviše kasno i nerado od strane samih dužnika, kao i da, kada stečaj konačno bude otvoren, najčešće više nema imovine koju treba zaštititi, odnosno da je stepen namirenja poverilaca izuzetno nizak. Ideja zakonodavca bila je da unapredi efikasnost stečajnog postupka, tako što bi postupak bio brži, koštao manje, uz istovremeno ostvarivanje višeg stepena namirenja poverilaca.

Novim Zakonom predviđen je posebni postupak u slučaju dugotrajne nesposobnosti za plaćanje, koja traje najmanje godinu dana. U odnosu na pravna lica koja su dugotrajno nesposobna za plaćanje, stečajni sudija rešenje o pokretanju prethodnog stečajnog postupka, koje se ne može pobijati žalbom, donosi po službenoj dužnosti. Ukoliko u roku od 60 dana po objavljivanju rešenja o pokretanju prethodnog stečajnog postupka poverioci ili sam stečajni dužnik ne zatraže sprovođenje stečajnog postupka i ne polože predujam na ime troškova oglasa i obaveštavanja poverilaca, stečajni postupak će se otvoriti, konstatovaće se ispunjenost stečajnog razloga trajnije nesposobnosti plaćanja, kao i nepostojanje interesa poverilaca i stečajnog dužnika za sprovođenje stečajnog postupka i stečajni postupak zaključiti. Po pravosnažnosti rešenja o stečaju, pravno lice briše se iz registra, a njegova imovina prelazi u svojinu Republike Srbije. U prelaznim i završnim odredbama novog Zakona, a polazeći od velikog broja pravnih lica koja su dugotrajno nesposobna za plaćanje, predviđeno je da će se tokom 2010. godine ovakav poseban postupak sprovesti u odnosu na

ona koja su obustavila sva plaćanja u neprekidnom trajanju od tri godine, a do kraja 2011. godine, u odnosu na ona pravna lica koja su obustavila sva plaćanja u neprekidnom trajanju od dve godine.

5. Zakon o prekršajima ("Službeni glasnik RS", br. 101/2005, 116/2008, 111/2009)

Izmenama i dopunama Zakona o prekršajima koji se primenjuje od 1. januara 2010. godine, izmenjene su odredbe kojima su predviđeni rasponi kazni koji se mogu izreći za prekršaje. Za fizička lica kazne mogu biti u rasponu od 5.000,00 do 150.000,00 dinara, za pravna lica u rasponu od 100.000,00 do 2.000.000,00 dinara, a za preduzetnike u rasponu od 10.000,00 do 500.000,00 dinara.

Zakonom je i pre poslednjih izmena bilo propisano da se, izuzetno od predviđenih raspona, zakonom mogu propisati posebni rasponi, koji će biti u srazmeri sa visinom pričinjene štete ili neizvršene obaveze, vrednosti robe ili druge stvari koja je predmet prekršaja, ali ne više od dvadesetostrukog iznosa tih vrednosti, između ostalog i za prekršaje iz oblasti javnog informisanja. Da podsetimo, krajem avgusta usvojene izmene Zakona o javnom informisanju, predviđaju kazne i od 10 miliona dinara. Mišljenja smo, međutim, da prekršajne kazne predviđene Zakonom o javnom informisanju ostaju nesrazmerne i nakon izmena Zakona o prekršajima.

IV MONITORING RADA REGULATORNIH TELA, DRŽAVNIH ORGANA I KOLEKTIVNIH ORGANIZACIJA ZA ZAŠTITU AUTORSKOG I SRODNIH PRAVA

REGULATORNA TELA

1. REPUBLIČKA RADIODIFUZNA AGENCIJA (RRA)

a) Deo aktivnosti RRA je već obrađen u odeljku II ovog izveštaja koji se bavi implementacijom postojećih zakona (vidi tačku 2 – Zakon o radiodifuziji).

b) Na sajtu RRA je 01. 12. 2009. objavljeno obaveštenje o izdavanju dozvola za radiodifuzne stanice. Njime se emiteri, kojima je 29.12.2008. godine izdata dozvola za lokalno, regionalno i emitovanje na području Grada Beograda, a čija su rešenja konačna, upućuju da se obrate RRAu radi postupka izdavanja dozvola za radiodifuzne stanice.

c) U medijima je tokom decembra moglo da se pročita da je RRA napravila Radnu verziju Pravilnika koji će regulisati emitovanje TV programa u kablovskim sistemima. Prema izjavama predstavnika RRA, tekst je dostavljen Udruženju kablovskih emitera i većim KDS kućama, nakon čega treba da uslede razgovori sa njima. Takođe, u daljem toku procesa donošenja ovog Pravilnika, predviđeni su i razgovori sa novinarskim udruženjima i civilnim sektorom, a zatim i usvajanje Pravilnika od strane Saveta RRA, koji će biti dostavljen Vladi na saglasnost. Iz medija se moglo saznati da se predloženim tekstom propisuje formular i način izdavanja dozvole za sve one programe koji inače nemaju dozvolu za emitovanje, a žele da budu u kablovskom distributivnom sistemu. Takođe su se mogle pročitati i neke informacije o postupku izdavanja dozvola – da bi neki program bio emitovan u kablovskom sistemu, najpre kablovski operater treba da zatraži dozvolu od RRA, a zatim će RRA direktno komunicirati sa proizvođačem programa, proučiti njegovu programsku šemu i sve što je neophodno za dobijanje dozvole.

Do zaključenja ovog Izveštaja, 31.12.2009, nije bilo informacija da li su razgovori između RRA i kablovskih operatera uopšte vođeni i kakvi su njihovi rezultati.

2. REPUBLIČKA AGENCIJA ZA TELEKOMUNIKACIJE (RATEL)

a) RATEL je 03.12.09. na svom sajtu objavio obaveštenje o terminima za izradu tehničke dokumentacije i izdavanje dozvola za radio stanice, koje se odnosi na emitere sa dozvolama za regionalna i lokalna područja. Podnosilac prijave je dužan da do 31.12.09. RATELu dostavi svu potrebnu tehničku dokumentaciju, a RATEL će dozvole za radio stanicu(e) izdati do 12.02.2010.

b) U posmatranom periodu je završena Javna rasprava o Nacrtu Pravilnika o visini naknade za korišćenje radio frekvencija. Svi zainteresovani su imali mogućnost da do 11.12.09. upute RATELu svoje primedbe i predloge. Podsećamo da je Vlada odbila da da saglasnost na Odluku RATELa, od 21.07.09. godine, o privremenom smanjenju iznosa naknada za korišćenje radio-frekvencija u 2009. godini za emitere, u linearnom iznosu od 5%, nalažući izmene navedenog Pravilnika. Do zaključenja ovog Izveštaja, nije bilo informacija na sajtu RATELa da li su i koje primedbe usvojene i da li je konačan tekst Pravilnika usvojen od strane UO RATELa i poslat na saglasnost Vladi RS.

c) U posmatranom periodu, RATEL je, u skladu sa svojim ovlašćenjima koja vrši na osnovu Zakona o telekomunikacijama, doneo desetak rešenja o odlaganju roka za puštanje u rad radio stanica, kojima je tim emiterima dao dodatni rok za nabavljanje odgovarajuće tehničke opreme. UO RATELa je takođe doneo veći broj (preko 25) rešenja o zabrani rada radio stanica zbog neovlašćenog korišćenja radiofrekvencija. I jedno i drugo je za pohvalu, jer prvo pokazuje da je RATEL pravilno razumeo tešku ekonomsku situaciju emitera, a drugo je

znak da je RATEL odlučan u borbi protiv radiodifuzne „piraterije“. Da bi došlo do pravih rezultata u suzbijanju nelegalnog emitovanja programa koji je u 2009. godini bio jedan od najtežih problema koji su opterećivali legalne emitere, pored angažovanja regulatornih tela, neophodna je i organizovana i koordinirana akcija svih nadležnih državnih organa. U okviru seta Vladinih interventnih mera za pomoć medijima u uslovima krize, mera koja se odnosila na suzbijanje nelegalnog emitovanja programa nije dala nikakve rezultate, pa su i nastojanja regulatornih tela, pre svega RATELa, imala značajno manje rezultate od očekivanih, a posledice su trpeli legalni emiteri čiji je položaj time bio dodatno ugrožen.

DRŽAVNI ORGANI

3. NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRBIJE

a) U ovom periodu Narodna skupština je završila Drugo redovno zasedanje u 2009. godini, koje je trajalo od 06.10. - 29.12.09. U decembru su održane Šesta i Sedma sednica navedenog zasedanja, ali i završena Druga sednica, započeta još 26.10.09.

Druga sednica je bila izuzetno važna za medijski sektor. U danu za glasanje, 11.12.09, Narodna skupština je izabrala Gorana Pekovića za člana Saveta RRA iz reda domaćih nevladinih organizacija i udruženja građana, kao i 19 članova Programskog odbora Radiodifuzne ustanove Srbije - 7 iz redova narodnih poslanika i 12 na predlog RRA. Pored toga, Parlament je usvojio Zakon o tajnosti podataka, Zakon o izmenama i dopunama Zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, Zakon o autorskom i srodnim pravima i Zakon o stečaju. Iako se nijedan od ovih zakona ne može svrstati u red striktno medijskih zakona, svi oni itekako utiču na rad medija, o čemu je bilo više reči u odeljku III ovog Izveštaja– Monitoring procesa usvajanja novih zakona.

Šesta sednica nije bila od značaja za medijski sektor.

U danu za glasanje *Sedme sednice*, 29.12.09, Narodna skupština je izabrala tri člana Saveta RRA i to: *Gorana Karadžića* na predlog Skupštine AP Vojvodine, *Svetozara Stojanovića* na predlog Konferencije univerziteta Srbije i *episkopa Jegarskog Porfirija Perića* na predlog tradicionalnih crkava i verskih zajednica. Sva tri člana su zapravo reizabrana, jer su i do sada bili članovi Saveta RRA (od 2005. godine), a mandat im traje narednih 6 godina. Tako je Savet RRA dobio 4 nova člana, računajući i Pekovića, izabranog 11.12.09. Na istoj sednici su, na predlog Vlade, usvojene i izmene Zakona o prekršajima, izmene Krivičnog zakonika i izmene Zakona o sprečavanju nasilja i nedoličnog ponašanja na sportskim priredbama, koje su, po mišljenju autora ovog Izveštaja, direktna posledica hrabrog istraživačkog novinarstva Brankice Stanković i ekipe “Insajdera” RTV B92. Izmene

Zakona o prekršajima imaju i posledice koje se direktno tiču medija, što je bliže opisano u odeljku III ovog Izveštaja– Monitoring procesa usvajanja novih zakona.

b) Odbor za kulturu i informisanje Narodne skupštine je na svojoj sednici od 18.12.09, utvrdio svoju Listu od dva kandidata za izbor člana Saveta Republičke radiodifuzne agencije, na osnovu predloga udruženja radiodifuznih javnih glasila, udruženja novinara, profesionalnih udruženja filmskih i dramskih umetnika i udruženja kompozitora. Odbor je konstatovao da ovlašćeni predlagači ni u dodatnom roku od 15 dana nisu usaglasili listu sa Zakonom o radiodifuziji, jer su umesto dva, predložili tri kandidata. Udruženja novinara i medijskih udruženja predložila su Gordanu Sušu i Branka Žujovića, a profesionalna udruženja filmskih i dramskih umetnika i profesionalna udruženja kompozitora su kandidovala Božidara Zečevića. Stoga je Odbor, u skladu sa svojim ovlašenjima dobijenim majskim izmenama Zakona o radiodifuziji, glasanjem izabrao dva od predložena tri kandidata za člana Saveta RRA i to: Gordanu Sušu i Božidara Zečevića i tu listu je dostavio Narodnoj skupštini radi izbora jednog od njih za člana Saveta RRA. Odbor nije dostavio ovlašćenim predlagačima nikakvo obrazloženje za ovakvu svoju odluku.

Interesantno je da Odbor nije uputio zahtev Narodnoj skupštini da ovu listu kandidata razmatra po hitnom postupku, kako je to učinio sa prethodnim listama kandidata, po kojima je Parlament odlučivao i već izabrao 4 člana Saveta RRA. Stoga je, u skladu sa Ustavom RS, za izbor petog novog člana Saveta RRA, za koga je mesto upražnjeno još od 17.02.09, preostalo ili da bude izabran na prvom redovnom zasedanju koje počinje prvog radnog dana u martu ili na eventualnom vanrednom zasedanju, koje se može održati na zahtev najmanje jedne trećine narodnih poslanika ili na zahtev Vlade, sa unapred određenim dnevnim redom.

4. MINISTARSTVO KULTURE

a) Na sajtu Ministarstva kulture je 11.12.09. objavljeno saopštenje o usvajanju Zakona o izmenama i dopunama zakona o slobodnom pristupu informacijama od javnog značaja, sa osnovnim informacijama o samim izmenama. Iako u ovom saopštenju ne stoji jasno, navedenim Zakonom je nadležnost za nadzor nad njegovom primenom prešla sa Ministarstva kulture na Ministarstvo za državnu upravu i lokalnu samoupravu. Više o ovom Zakonu je napisano u odeljku III ovog Izveštaja– Monitoring procesa usvajanja novih zakona.

b) U svom saopštenju od 18.12.09, Ministarstvo kulture je osudilo pretnje i uvrede upućene Brankici Stanković, autorki emisije "Insajder" od strane predstavnika agresivnih grupa, kako je navedeno. Pored osude, Ministarstvo je navelo da će učiniti sve u okviru svoje nadležnosti da zaštiti novinare i omogućiti im da neometano obavljaju svoj posao. Celo saopštenje pogledajte [ovde](#). Pored toga, ministar kulture je, zajedno sa predstavnicima deset

diplomatskih misija u Beogradu, dana 22.12.09. posetio RTV B92, dajući tako otvorenu podršku ovoj medijskoj kući i njenim novinarima koji se bave istraživačkim novinarstvom. Ovakva reakcija Ministarstva na otvorene pretnje smrću i govor mržnje usmeren prema Brankici Stanković i novinarskoj ekipi "Insajdera" RTV B92, je, prema saznanjima autora ovog Izveštaja, prva javna osuda ugrožavanja novinara i slobode izražavanja u Srbiji od strane ovog Ministarstva. Za pohvalu je podrška koju je Ministarstvo pružilo novinarima RTV B92, ali bi i ubuduće bilo dobro da ovaj nadležni organ javno reaguje na različite oblike ugrožavanja, kako samih novinara i njihovog rada, tako i slobode izražavanja.

c) U Beogradu je, u organizaciji Ministarstva kulture i Saveta Evrope, dana 14.12.09. održan Okrugli sto pod nazivom "Novi mediji - standardi Saveta Evrope". Učesnici Okruglog stola su bili predstavnici medijske industrije i profesionalnih udruženja, a interaktivna diskusija se odnosila na teme: Ljudska prava i novi mediji; Standardi Saveta Evrope za zaštitu ljudskih prava u novom medijskom i komunikacionom okruženju: dokumenti iz Rejkjavika; Medijska politika za novo medijsko okruženje i Medijska strategija Srbije i novi mediji. Ideja skupa je bila da se zajednički dođe do kvalitetnih i održivih rešenja za izazove sa kojima se srpska medijska scena suočava, a u skladu sa evropskim standardima i najboljom evropskom praksom.

d) Krajem decembra, u medijima su se mogle pročitati izjave predstavnika Ministarstva kulture o njihovim planovima za 2010. godinu, kada je reč o medijskom sektoru. Najavljeno je usvajanje Strategije razvoja medijskog sektora i nastavak transformacije medija u Srbiji. Prema izjavama nadležnih, očekuje se, pored ostalog, da se pred Parlamentom nađu Izmene i dopune Zakona o radiodifuziji i Zakon o nedozvoljenom objedinjavanju i transparentnosti vlasništva javnih glasila.

Ovakve izjave su se mogle čuti i tokom 2009. godine, ali nažalost, ništa od toga nije bilo ostvareno. Radna grupa za izradu Strategije razvoja medijskog sektora i dalje nije ni formirana, i pored bučnih izjava nadležnih da je neophodno da se strategija što pre donese. Radna grupa za izradu izmena i dopuna Zakona o radiodifuziji je prešla pod okrilje OEBSa, nezadovoljna odnosom Ministarstva prema njenom radu, kao i donošenjem izmena Zakona o javnom informisanju mimo nje. Za Zakon o nedozvoljenom objedinjavanju i transparentnosti vlasništva javnih glasila se pretpostavlja da je negde u proceduri, ali se ne zna dokle se stiglo sa njegovim predlogom, niti kakav je njegov konačan tekst. Stoga bi bilo dobro da se u narednoj 2010. godini zaista i ostvare navedene izjave nadležnih, jer u suprotnom, medijski sektor će nastaviti ubrzano da propada, što neminovno utiče i na gubljenje dostignutog stepena demokratizacije u društvu, koji i inače nije dovoljno visok.

KOLEKTIVNE ORGANIZACIJE

5. OFPS, kolektivna organizacija za zaštitu srodnih prava proizvođača fonograma

UO OFPSa je dana 02.11.09. doneo Novu tarifu naknada koje naplaćuje od korisnika. Odredbe tarife koje se odnose na tarifne skale za korisnike, sa uvećanim iznosima naknada, stupaju na snagu 01.01.2010. OFPS je tako iskoristio poslednju šansu da još jednom samostalno donese tarifu, pre donošenja novog Zakona o autorskom i srodnim pravima. Time je obezbedio njenu primenu do konačnog utvrđivanja visine tarife u skladu sa novim Zakonom. Navedeni Zakon više ne dozvoljava kolektivnim organizacijama da samostalno donose tarifu, već ih obavezuje na vođenje pregovora sa korisnicima radi postizanja Sporazuma o njenoj visini. U slučaju da ne bude postignut Sporazum, pa UO kolektivnih organizacija sam utvrdi predlog tarife, ta tarifa stupa na snagu samo ako Komisija za autorsko i srodna prava, u kojoj je ravnopravan broj predstavnika kolektivnih organizacija i korisnika, da pozitivno mišljenje o njoj. Ovde samo ističemo da je novom tarifom OFPSa, naknada za komercijalne TV emitere povećana sa dosadašnjih 0,70% do 1,25%, na 1% do 2% od ukupnog prihoda, dok je za komercijalne radio emitere naknada povećana sa 3% na 3,5% od ukupnih prihoda. Uz niz drugih loših rešenja (povećane minimalne naknade, ukidanje klizne skale i sl.), povećane naknade ovu tarifu čine krajnje nepovoljnom za emitere i dodatno ih ekonomski ugrožavaju.

Novi Zakon o autorskom i srodnim pravima je donet 11.12.09, a na snagu je stupio 24.12.09. Pravne posledice koje će ovaj Zakon imati na kolektivne organizacije i emitere, obrađene su u odeljku III ovog Izveštaja– Monitoring procesa usvajanja novih zakona.

V PROCES DIGITALIZACIJE

Implementacija Strategije za prelazak sa analognog na digitalno emitovanje radio i televizijskog programa u Republici Srbiji, koju je Vlada Republike Srbije usvojila 2. jula 2009. godine, dovedena je u pitanje već na samom početku. Naime, većina aktivnosti predviđenih Akcionim planom usvojenim istovremeno sa Strategijom, sa rokovima do kraja 2009. godine, nije izvršena. Tako, Narodna skupština Republike Srbije još uvek nije usvojila Zakon o potvrđivanju završnih akata Regionalne konferencije o radio-komunikacijama za planiranje digitalne terestrijalne radiodifuzne službe u frekvencijskim opsezima 174-230 MHz i 470-862 MHz (RRC-06), nije izrađen idejni projekat distribucione mreže, odnosno

izvršen izbor kanala po zonama raspodele, što je bila obaveza Republičke agencije za telekomunikacije i Ministarstva za telekomunikacije i informaciono društvo, niti je izrađen finansijski plan za nabavku i distribuciju set top box-ova, što je bila obaveza Ministarstva za telekomunikacije i informaciono društvo i Vlade Republike Srbije. Ministarstvo za telekomunikacije i informaciono društvo postavilo je Internet portal o procesu digitalizacije na adresi <http://digitalizacija.gov.rs/>, ali je adekvatna promocija postavljanja ovog portala izostala.

Ipak, 10. decembra 2009. godine, Vlada je imenovala predsednika i članove Upravnog odbora Javnog preduzeća „Emisiona tehnika i veze”. Da podsetimo, u skladu sa usvojenom Strategijom, zadatak Javnog preduzeća je da upravlja emisionom infrastrukturom koja čini emisioni sistem Republike Srbije nastao izdvajanjem iz Radiodifuzne ustanove Radio televizija Srbije. Javno preduzeće „Emisiona tehnika i veze”, po Strategiji, biće u obavezi da primenjuje iste, nediskriminatorne uslove, u pogledu kvaliteta, dostupnosti i naknada koje naplaćuje u odnosu na sve emitere. Naknade za njegove usluge emitovanja biće zasnovane na troškovnom principu, a njegova uloga isključivo tehnička, bez mogućnosti uticaja na izbor programa i programskih sadržaja koje će emitovati.

U Upravni odbor imenovani su, široj javnosti manje poznati, Marina Kendereški, diplomirani pravnik, zamenik sekretara Skupštine grada Pančevo, kao predsednik, dr Nenad Filipović, vanredni profesor na katedri za primenjenu mehaniku i automatsko upravljanje Mašinskog fakulteta Univerziteta u Kragujevcu, kao zamenik predsednika, Jovan Todorović, ekonomista iz Loznice, Nikola Spasić, diplomirani mašinski inženjer, direktor NIS Petrol PO Šumadija Kragujevac, Suzana Marković, diplomirani matematičar, glavni saradnik u Sektoru za informacione tehnologije i komunikacije JP PTT saobraćaja „Srbija”, Niš, te Bojana Vitanović, diplomirani pravnik i Petar Đekić, diplomirani inženjer elektrotehnike, kao predstavnici zaposlenih.

VI PROCES PRIVATIZACIJE

U Agenciji za privatizaciju, na aukciji održanoj 11. decembra, prvoj nakon pauze od gotovo dve godine, privatizovana su samo 4 od 12 medijskih preduzeća. Radio Smederevo privatizovan je po ceni od 9,3 miliona dinara, Radio Obrenovac po ceni od 134.000 dinara, a TV Čačak i Radio Čačak prodati su istom kupcu po početnoj ceni od ukupno 12 miliona. Novi vlasnik Radio Smedereva je Miloš Lukić, sin biznismena i jednog od čelnika lokalne vlasti Milana Lukića. Novi vlasnik TV Čačak i Radio Čačak je Miloš Bojović, sin biznismena i vlasnika lokalnog lista „Čačanski glas“ Zorana Bojovića. Bojović je, kako su preneli mediji, vlasnik i preduzeća za proizvodnju i prodaju hleba i peciva „Ishrana“ koje ima 54

maloprodajna objekta u Čačku, Lučanima, Ivanjici i Gornjem Milanovcu, kao i trgovinskog preduzeća „Agrostroy“. Novi vlasnik Radio Obrenovac je Dejan Jovanović iz tog grada.

Aukcija za TV Smederevo je odložena, dok je privatizacija RTV Vrnjačka Banja otkazana. Otkazivanje je opravdano “pravnim propustom prilikom raspisivanja javnog poziva”. RTV Vrnjačka Banja je već bila privatizovana za basnoslovnih 191 milion dinara pre dve godine, ali je kupac tada ubrzo odustao. Za Radio “Valjevo”, JP za informisanje “Mladenovac”, JP “Regionalna televizija Valjevo”, Radio i televizija “Požega” i JP za informisanje i kulturu “Barajevo” nije bilo zainteresovanih kupaca. Nove aukcije zakazane su za 19. februar 2010. godine.

Mediji su takođe preneli i da su se lokalne vlasti u Paraćinu izjasnile protiv nastavka privatizacije Radio Paraćina. Privatizacija je, naime, obustavljena pre dve godine, kada je ova radijska kuća počela emitovanje programa i na romskom jeziku, iskoristivši tako osnov za izbegavanje privatizacije iz Zakona o lokalnoj samoupravi.

Istovremeno, sa problemima se suočavaju i mediji koji predstavljaju primer uspešnih privatizacija. Tako je Radio Srbobran ostao bez svojih prostorija nakon što je Skupština opštine Srbobran rešenjem stavila van snage odluku kojom su prostorije prenete na Radio još 1991. godine. Sporne prostorije bile su predmet privatizacionog ugovora, a Radio ih koristi još od 1982. godine. Vlasnici Radio Srbobrana očekuju da će sporno rešenje Skupštine opštine Srbobran o stavljanju van snage odluke stare 19 godina, biti poništena u postupku pred Ustavnim sudom.

VII ZAKLJUČAK

Shodno statistici koju je početkom decembra, na sastanku sa predstavnicima OEBSa, Medijske organizacije Jugoistočne Evrope i Međunarodnog instituta za medije izneo zamenik premijera i ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić, u Srbiji se broj napada na novinare u 2009. godini smanjio za pola u odnosu na 2008, kada ih je bilo 138. Ovu statistiku, nažalost, pokvario je talas napada na B92 i, pre svega, na autorku Insajdera Brankicu Stanković, koji su usledili nakon početka emitovanja najnovijeg serijala emisija o vođama ekstremnih navijačkih i desničarskih grupa. Posmatrano u kontekstu masovnih protesta povodom jednostranog proglašenja nezavisnosti Kosova i hapšenja Radovana Karadžića, i brojnih napada na novinare upravo na tim protestima, a koji su obeležili 2008. godinu, čini se da je ohrabrujuća statistika koju je ministar izneo, pre rezultat spleta okolnosti, nego suštinski povoljnije klime za rad medija i novinara u godini za nama. Napadi na Brankicu Stanković upravo su pokazali da u javnom prostoru u Srbiji i dalje postoje teme i društveni problemi o kojima je izuzetno rizično pisati i izveštavati. Činjenica da se deo medijske scene pridružio

napadima na B92, optužujući ovu kuću za vođenje orkestrirane hajke protiv sporta uopšte, ukazala je i na odsustvo elementarne solidarnosti unutar struke. Ono što je moglo da raduje, jesu odlučne reakcije najviših državnih zvaničnika koji su javno stali u zaštitu napadnute novinarka. Serija emisija na Televiziji B92 imala je za svoj direktan rezultat hitne izmene krivičnog zakonodavstva. Međutim, iako je jedan broj napadača uhapšen, stiče se utisak da su najodgovorniji i dalje van domašaja pravde.

Upravo suprotno iznetoj statistici, 2009. ostaće zapamćena kao godina restriktivnog Zakona o javnom informisanju, izmena Zakona o radiodifuziji kojima je povećan uticaj vlasti na sastav nezavisnog regulatornog tela, daljih opstrukcija privatizacije lokalnih i regionalnih javnih medija, kašnjenja u implementaciji Strategije digitalizacije, kao i nedolotvornih mera Vlade za pomoć medijima u uslovima krize. Istovremeno, čak i oni pozitivni primeri odnosa vlasti prema medijskoj sferi, kao što su izmene Krivičnog zakonika, na način da se oštrije sankcionišu napadi na novinare, predstavljali su tek izolovane slučajeve, a ne deo šire strategije unapređenja pravnog okvira i medijskog ambijenta. Najavljena medijska strategija i intenzivan rad na daljem usklađivanju propisa sa evropskim standardima i zakonodavstvom, nisu odmakli dalje od tih najava. Celu 2009. godinu karakteriše dalje ekonomsko propadanje medija i nespremnost vlasti da se sa brojnim problemima u ovom sektoru ozbiljno i odgovorno suoči, s poraznim rezultatima po medijski pluralizam i ostvarivanje funkcije medija u demokratskom društvu.